

Sygn. akt XV Ca 269/15

POSTANOWIENIE

Dnia 31 lipca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Paszyńska-Michałowska (spr.)

Sędziowie: SSO Marcin Radwan

SSR del. Magdalena Kaźmierczak

Protokolant: st.sekr.sąd. Agnieszka Graj

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 31 lipca 2015 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku B. G.

przy udziale (...) SA w P. (poprzednio (...) SA w P.)

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawczynię

od postanowienia Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 10 września 2014 r.

sygn. akt I Ns 1803/12

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. zasądzić od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 120 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO M. Radwan SSO A. Paszyńska-Michałowska SSR del. M. Kaźmierczak

UZASADNIENIE

B. G. wniosła o ustanowienie na rzecz uczestnika – (...) SA w P. służebności przesyłu obciążającej nieruchomość, dla której Sąd Rejonowy (...) w P. prowadzi księgę wieczystą (...), której treścią jest znośnienie istnienia na nieruchomości obciążonej i w przestrzeni nad oraz pod powierzchnią tej nieruchomości urządzeń przesyłowych obejmujących instalację ciepłociągu wchodzącego w skład przedsiębiorstwa uczestnika oraz prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren z odpowiednim sprzętem. Ponadto wnioskodawczyni domagała się zasądzenia na jej rzecz od uczestnika z tytułu odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności, wynagrodzenia jednorazowego w kwocie 107.023 zł oraz wynagrodzenia rocznego w kwocie 7.150 zł, płatnego z góry do 1 czerwca każdego roku, począwszy od dnia 1 czerwca 2012 r. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że wnioskodawczyni jest właścicielem nieruchomości położonej w K., opisaney wyżej, na której zlokalizowana jest instalacja obejmująca

ciepłociąg wchodzący w skład przedsiębiorstwa uczestnika. Z instalacji tej korzysta uczestnik, który wzywany był do dobrowolnego ustanowienia służebności za wynagrodzeniem, jednak zaprzeczył, aby był właścicielem sieci ciepłej znajdującej się na działce należącej do wnioskodawczyni.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik wniósł o oddalenie wniosku oraz o obciążenie wnioskodawczyni kosztami postępowania. Podniósł, że kwestionuje istnienie po swojej stronie legitymacji do występowania w postępowaniu albowiem nie jest właścicielem urządzeń zlokalizowanych na nieruchomości wnioskodawczyni. Wskazał, że granica urządzeń spółki (...) SA zlokalizowana jest w pobliżu skrzyżowania ul. (...) z ul. (...) i stanowi ją punkt, w którym kończy się napowietrzna sieć ciepła. Kanałowa podziemna sieć ciepła, łącząca napowietrzna sieć z węzłem zlokalizowanym w budynku przy ul. (...) nie jest i nigdy nie była własnością (...) SA lub jej poprzedników prawnych. W razie awarii kanałowej sieci ciepłej obowiązek jej naprawy spoczywa na odbiorcy ciepła, a ostatnią awarię w 1993 r. usuwał (...) im. (...) w P.. W ocenie uczestnika sam fakt, iż przy pomocy fragmentu przyłącza ciepłego zlokalizowanego na nieruchomości dostarczane jest ciepło z miejskiej sieci ciepłej, nie przesądza o tym, że (...) SA posiada jakikolwiek tytuł prawny do wskazanego fragmentu sieci. Przepis art. 49 k.c. nie stanowi bowiem samodzielnej podstawy prawnej przejścia urządzeń służących do doprowadzania lub odprowadzania wody, pary, gazu, prądu oraz innych podobnych urządzeń na własność właściciela przedsiębiorstwa przez ich połączenie z siecią należącą do tego przedsiębiorstwa. Treść art. 305⁽¹⁾ k.c. wyraźnie wskazuje zaś, że ustanowienie służebności przesyłu możliwe jest tylko na rzecz przedsiębiorcy, któremu przysługuje prawo własności objętych służebnością urządzeń.

Postanowieniem z dnia 10 września 2014 r. Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu wniosek oddalił i zasądził od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 257 zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Wnioskodawczyni B. G. jest właścicielem nieruchomości położonej w K. gmina C., o bieżącym numerze nieruchomości (...), numerze porządkowym (...), numerze działki (...), dla której Sąd Rejonowy (...) w P. prowadzi księgę wieczystą KW (...).

Uczestnik postępowania (...) SA jest następcą prawnym Przedsiębiorstwa (...) z siedzibą w P. (dalej jako: (...)). Z kolei (...) jest następcą prawnym (...) (...) w P. (dalej jako: (...)).

W dniu 30 listopada 1990 r. doszło do protokolarnego przekazania środka trwałego określonego jako „magistrala ciepła (...) do P. - (...)wybudowana w latach 1981/1982. Do przekazania środka trwałego doszło pomiędzy (...) w K. i (...) Przedsiębiorstwem (...), a jego podstawą była decyzja Wojewody (...) z dnia 31 marca 1980 r. W charakterystyce środka wskazano, że wchodzi w jego skład rurociągi sieci wodnej od punktu (...)do punktu (...) (mapa na k. 76) - (...), z podporami estakady wysokiej i fundamentami. Na rzecz (...) przekazana została jedynie sieć napowietrzna, która nie znajduje się na działce (...) należącej do B. G..

W dniu 1 czerwca 1999 r. (...) SA zawarła z (...)w P. (dalej: (...)) umowę na dostarczanie energii ciepłej m.in. do obiektu - (...) (...), położonego przy ul. (...) w K.. W załączniku do umowy, obok określenia obiektu, określono także „granicę własności”, ustalając, że przebiega ona na połączeniach zaworów odcinających od strony odbiorcy w komorze (...). Identyczna umowa, pomiędzy tymi samymi stronami, z analogicznym określeniem obiektu oraz granicy własności, została zawarta w dniu 10 października 2000 r., a także w dniu 18 października 2002 r.

Uczestnik postępowania nie wykonuje żadnych prac konserwacyjnych odcinka sieci znajdującego się w ziemi, za komorą (...) - wykonywane są jedynie kontrolne pomiary fonometryczne, polegające na badaniu szczelności sieci.

Pismem z dnia 27 października 1993 r. (...) Przedsiębiorstwo (...) w P. zwróciło się do D. (...) o usunięcie awarii sieci ciepłej (...) na przyłączy do budynku Hotelu (...) w K..

W dniu 23 stycznia 1995 r. poprzednik prawny uczestnika postępowania zwrócił się do (...) z pismem, w którym wyrażał gotowość przejścia sieci wspólnej dla (...) i odbiorcy prywatnego, poczynając od komory (...). W treści pisma

przedstawiciele (...) w P. wskazywali na konieczność zwołania Rady (...), składającej się z przedstawicieli (...) i (...), celem ustalenia zakresu remontu sieci z uwagi na zły stan techniczny. W piśmie wskazywano także na konieczność zamontowania dodatkowych zaworów odcinających w rejonie ul. (...), jako nowego punktu zdawczo - odbiorczego z (...).

Pismem z dnia 25 listopada 2011 r. wnioskodawczyni wezwała uczestnika postępowania - (...) SA do dokonania na jej rzecz dobrowolnej wpłaty w kwocie 37.545 zł, w terminie 7 dni. Z treści pisma wynikało, iż żądana kwota stanowi wynagrodzenie za bezumowne korzystanie przez uczestnika z nieruchomości stanowiącej własność wnioskodawczym w okresie od 1 listopada 2001 r. do 31 października 2011 r. Nadto wnioskodawczyni w piśmie wezwała uczestnika do demontażu instalacji, które znajdowały się na terenie jej nieruchomości, a które zdaniem wnioskodawczyni stanowiły własność spółki (...) SA, podkreślając, że istniejąca na nieruchomości instalacja w znacznym stopniu utrudnia lub wręcz uniemożliwia realizację ważnej inwestycji budowlanej. Jednocześnie w treści pisma znalazło się stwierdzenie, że w razie nie zastosowania się do wezwania, B. G. żąda zapłaty odszkodowania w kwocie 107.023 zł z tytułu ubytku wartości nieruchomości oraz ustanowienia odpłatnej służebności z opłatą roczną na poziomie nie niższym niż 7.150 zł.

W dniu 12 kwietnia 2012 r. wnioskodawczyni skierowała do uczestnika postępowania pismo, w którym wzywała (...) SA do zawarcia umowy o ustanowienie na działce nr (...), położonej w K. przy ul. (...), służebności przesyłu obejmującej ciepłociąg, za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 107.203 zł oraz za wynagrodzeniem rocznym w kwocie 7.150 zł płatnym od dnia 1 maja 2012 r.

W dwóch pismach, tj. z dnia 16 listopada 2010 r. oraz z dnia 2 stycznia 2012 r., uczestnik postępowania stwierdził, iż sieć ciepła zlokalizowana na działce (...), nie jest jego własnością.

Pismem z dnia 12 czerwca 2013 r. uczestnik postępowania wypowiedział umowę wieloletnią sprzedaży ciepła, zawartą z (...) sp. z o.o. w K.. Z treści pisma wynikało, iż uczestnik wypowiedział umowę na dostawę energii cieplnej do obiektu (...) przy ul. (...) w K.. Uzasadniając swoją decyzję (...) SA wskazała, iż zły stan przyłącza doprowadzającego ciepło do obiektu zagraża bezpieczeństwu całego systemu miejskiej sieci cieplnej, a ponieważ (...) SA nie jest właścicielem ww. przyłącza, nie jest uprawniona do wykonywania tam prac inwestycyjnych. Uczestnik stwierdził, iż nie ma wiedzy kto jest właścicielem tego fragmentu sieci, wskazał natomiast, iż w latach ubiegłych stanowił on własność (...) w K..

W dniu 19 sierpnia 2013 r. doszło do odłączenia obiektu znajdującego się przy ul. (...) w K. od sieci cieplnej. Nadto w 2014 r. sieć została odłączona w sposób trwały poprzez rozcięcie rury stalowej. Odcięcie nastąpiło w punkcie (...) uwidocznionym na mapie znajdującej się na karcie 76 akt.

Ustalając stan faktyczny Sąd Rejonowy oparł się na przedłożonych przez strony dokumentach, a także na zeznaniach świadka Z. N.. Sąd uznał za w pełni wiarygodne zeznania Z. N.. Podniósł, że co prawda wskazany świadek jest pracownikiem uczestnika, jednakże jego zeznania były wewnętrznie spójne, logiczne, a przede wszystkim korespondowały z innymi zebranymi w sprawie dowodami. W szczególności, zeznania świadka dotyczące tego, iż poprzednik prawny uczestnika postępowania przejął jedynie „napowietrzną” część instalacji cieplnej, znalazły potwierdzenie w stosownych protokołach. Nie ma także wątpliwości, iż prawdziwa jest relacja Z. N. dotycząca próby przejęcia części instalacji, tkwiącej w ziemi, od (...) znajduje ona bowiem potwierdzenie w dokumentach. Omawiany świadek bardzo dokładnie i zgodnie z treścią ujawnionych w sprawie pism, wskazywał na odbiorców ciepła, dostarczanego sporną instalacją. Jako w pełni logiczne, ale również odpowiadające treści pism przedłożonych przez uczestnika, Sąd Rejonowy uznał twierdzenia świadka, iż (...) SA nie dokonuje konserwacji spornej instalacji, a jedynie kontrolne pomiary. Skoro określona instalacja nie jest własnością danego podmiotu, to trudno, aby tenże podmiot czynił jakiegokolwiek nakłady na instalację, a także logicznym jest, iż obowiązek konserwacji czy napraw spoczywa na każdorazowym właścicielu takiej instalacji. Nadto zeznania świadka, dotyczące trwałego odłączenia urządzeń doprowadzających ciepło do budynku przy ul. (...), korespondowały z przedłożoną dokumentacją fotograficzną, a także z treścią zgromadzonych w sprawie pism. W konsekwencji, w ocenie Sądu Rejonowego, nie było podstaw do kwestionowania wiarygodności zeznań świadka, albowiem pozostawały one spójne, nie nosiły jakichkolwiek śladów manipulacji, a także każda ich istotna część znajdowała potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym.

Zdaniem Sądu I instancji nie było także podstaw do kwestionowania zgromadzonych w sprawie dokumentów, zarówno urzędowych, korzystających z domniemania prawdziwości, jak i prywatnych. Dokumenty urzędowe zostały bowiem sporządzone przez powołane do tego organy w granicach ich kompetencji. Z kolei treści zawarte w dokumentach prywatnych nie były kwestionowane przez żadną ze stron. Natomiast przedłożona przez uczestnika dokumentacja zdjęciowa została w należyty sposób omówiona przez przesłuchanego w sprawie świadka, ale także wnioskodawczyni nie kwestionowała prawdziwości wykonanych zdjęć oraz tego, iż dotyczą one spornego ciepłociągu.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 305¹ k.c. nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Nadto, art. 305² § 1 i 2 k.c. przewiduje możliwość odpłatnego ustanowienia służebności przesyłu. Zdaniem Sądu I instancji nie ulega wątpliwości, iż art. 49 § 1 k.c. stanowi wyjątek od zasady superficies solo cedit. Wynika z niego, że jeżeli wymienione w tym przepisie urządzenia przesyłowe (rury, przewody energetyczne), jako służące do doprowadzania (dostarczania) płynów różnego rodzaju, pary, gazu, energii elektrycznej itp. lub do ich odprowadzania, stanowią część przedsiębiorstwa lub zakładu, to mimo znajdowania się na gruncie lub w budynku nie stanowią ich części składowych. Z treści z art. 49 § 1 k.c. nie wynika jednak zależność odwrotna – na podstawie tego przepisu nie można wyprowadzić zasady, z której wynikałoby, że urządzenia przesyłowe, służące do doprowadzania różnego rodzaju energii, zawsze stanowią własność przedsiębiorstwa, ze względu na wykorzystywanie ich w procesie dostarczania konkretnego rodzaju energii. Zakwalifikowanie danego urządzenia infrastrukturalnego jako wchodzącego w skład przedsiębiorstwa, a tym samym prawnorzecowego wyodrębnienia go z nieruchomości, nie przesądza o tym, kto jest jego właścicielem. W takiej sytuacji dane urządzenie nie stanowi jedynie części składowej nieruchomości. Przeniesienie prawa własności tych elementów urządzeń infrastrukturalnych nastąpić powinno na podstawie odrębnej umowy. Samo podłączenie tych urządzeń do sieci jedynie usuwa te urządzenia spod działania zasady superficies solo cedit, a nie rodzi skutku w postaci przeniesienia ich własności lub ustanowienia innego prawa na rzecz przedsiębiorcy sieciowego.

W ocenie Sądu Rejonowego przeprowadzone postępowanie nie wykazało, iż sporna sieć ciepłownicza stanowi przedmiot własności uczestnika. Po pierwsze, z przedłożonych Sądowi dokumentów wynika, iż sporny fragment sieci ciepłowniczej nie został przekazany poprzednikowi prawnemu uczestniczki w 1990 r. Ujawnione w toku postępowania dokumenty, w zestawieniu z mapką terenu, w sposób jednoznaczny wskazują na to, iż poprzednik prawny uczestnika przejął ciepłociąg do „punktu” oznaczonego jako (...). Dalsza część sieci ciepłowniczej nie stanowiła przedmiotu przejęcia przez ówczesny (...) w P.. Logiczną konsekwencją braku przejęcia kwestionowanej sieci była ujawniona w sprawie korespondencja z (...) w P., prowadzona przez poprzednika prawnego uczestnika w latach 90-tych XX wieku, a dotycząca przejęcia na własność spornej sieci ciepłej. W ocenie Sądu oczywiste jest, że gdyby poprzednik prawny uczestnika był właścicielem sieci ciepłowniczej poza punktem (...), wówczas nie prowadziłby z (...) negocjacji dotyczących uzyskania własności tej samej sieci.

Według Sądu Rejonowego nie można także wywodzić, iż sporne urządzenie, jako część składowa instalacji dostarczającej ciepło, jest własnością uczestnika na podstawie art. 47 § 1 i 2 k.c. Wbrew twierdzeniom wnioskodawczyni, znajdująca się na jej nieruchomości instalacja ciepła mogła zostać fizycznie odłączona od instalacji głównej bez uszkodzenia albo istotnej zmiany całości lub przedmiotu odłączanego. Rzecz jasna, w wyniku odłączenia fragmentu sieci nie będzie w nim płynąć energia ciepła, jednakże funkcjonalnie zarówno instalacja główna oraz odłączona pozostaną bez zmiany. Nie dojdzie w ten sposób do uszkodzenia substancji obu przedmiotów. Zarówno sieć główna, jak również ciepłociąg znajdujący się na nieruchomości wnioskodawczyni zachowały swoje podstawowe cechy i przynajmniej teoretycznie zdolne są do pełnienia swoich zadań - oczywiście z uwzględnieniem stanu technicznego sieci odłączanej i związanego z tym niebezpieczeństwa. O tym, że z ciepłociągu znajdującego się na działce B. G. nie można korzystać nie zdecydował jednak fakt jego odłączenia od sieci głównej, ale narastające od wielu lat zniszczenia. Ponadto, urządzenia wskazane w art. 49 § 1 k.c. z chwilą, gdy przez fizyczne połączenie z siecią przestają być częścią składową nieruchomości, stają się samoistnymi rzeczami ruchomymi, mogącymi być przedmiotem

odrębnej własności i obrotu prawnego. Wspomniane urządzenia, nawet gdyby ich ściśle związanie z instalacją sieci przedsiębiorstwa uzasadniało zastosowanie art. 47 § 2 k.c., nie stają się zatem częściami składowymi takiej instalacji.

W konsekwencji, wobec ustalenia że sieć ciepłna znajdująca się na terenie nieruchomości wnioskodawczynie, nie jest własnością (...) SA, Sąd Rejonowy wniosek o ustanowienie służebności oddalił. Zgodnie bowiem z treścią art. 305¹ k.c., nieruchomość można obciążyć służebnością przesyłu na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c. Jednak w przedmiotowej sprawie uczestnik postępowania zarówno nie zamierza budować określonych urządzeń, jak również istniejące urządzenia nie stanowią jego własności. W tym stanie rzeczy bezprzedmiotowe stały się rozważania dotyczące zasadności zasądzenia i wysokości ewentualnego wynagrodzenia na rzecz wnioskodawczynie.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 520 § 3 k.p.c.

Apelację od postanowienia Sądu Rejonowego złożyła wnioskodawczynie, zaskarżając je w całości. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła:

1. obrazę art. 49 § 1 k.c. oraz art. 47 § 2 k.c. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie i wykładnię, bądź niezastosowanie, co doprowadziło do wniosku, że uczestnik nigdy nie był właścicielem części sieci przesyłowej zlokalizowanej na nieruchomości wnioskodawczynie,
2. błędy w ustaleniach faktycznych mające wpływ na zaskarżone postanowienie, poprzez przyjęcie, iż istotny dla sprawy jest rzekomo zły stan ciepłociągu, podczas gdy bez znaczenia pozostaje jego odłączenie od sieci przesyłowej oraz że uczestnik nigdy nie był właścicielem części sieci przesyłowej zlokalizowanej na nieruchomości wnioskodawczynie.

Z powołaniem na powyższe zarzuty wnioskodawczynie domagała się zmiany zaskarżonego postanowienia przez uwzględnienie wniosku, ewentualnie umorzenia postępowania.

W odpowiedzi na apelację uczestnik wniósł o oddalenie apelacji oraz o obciążenie wnioskodawczynie kosztami postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktyczne. Ustalenia te znajdowały oparcie w zebranych materiale dowodowym, ocenionym zgodnie z zasadami wskazanymi w art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Ustalenia faktyczne Sądu I instancji Sąd odwoławczy przyjął za własne.

Zarzut apelacji dotyczący błędu w ustaleniach faktycznych nie zasługiwał natomiast na uwzględnienie. W części był on nieprawidłowo sformułowany, gdyż w istocie nie dotyczył błędnych ustaleń faktycznych, lecz oceny prawnego znaczenia określonych faktów dla rozstrzygnięcia sprawy, a więc zagadnienia prawidłowości zastosowania przepisów prawa (dotyczyło powyższe niezasadnego wg skarżącej przyjęcia przez Sąd, że bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostaje odłączenie ciepłociągu na nieruchomości wnioskodawczynie od sieci). Natomiast co do zarzucanego błędnego ustalenia, że uczestnik nigdy nie był właścicielem sieci znajdującej się na nieruchomości wnioskodawczynie, to zarzut ten nie był zasadny, co zostanie wyjaśnione w dalszej części niniejszego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 305¹ k.c., nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Z kolei art. 305² § 2 k.c. stanowi, że jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie

służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

W świetle przywołanych przepisów za zasadne należało uznać stanowisko Sądu I instancji, iż nie zostały spełnione przesłanki do skutecznego domagania się przez wnioskodawczynię ustanowienia służebności przesyłu na rzecz uczestnika. Nie zostało bowiem wykazane, by uczestnik postępowania zamierzał wybudować na nieruchomości wnioskodawczyni urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., bądź by na nieruchomości wnioskodawczyni znajdowały się takie urządzenia, stanowiące własność uczestnika. Co do tej ostatniej kwestii należy zauważyć, że przez nieruchomość wnioskodawczyni przebiega co prawda ciepłociąg, jednakowoż uczestnik konsekwentnie zaprzeczał, by stanowił on jego własność, zaś wnioskodawczyni przeciwnego twierdzenia nie wykazała. Zebrany w sprawie materiał potwierdził wyjaśnienia uczestnika, iż jest on właścicielem ciepłociągu do punktu oznaczonego na mapie załączonej do akt na k. 76 jako (...) – jest zatem właścicielem części napowietrznej ciepłociągu. Wskazują na powyższe zebrane w sprawie kopie dokumentów, tj. protokołu przekazania z 31 marca 1980 r., protokołu końcowego przekazania sieci cieplnej z 28 grudnia 1990 r., jak i zeznania świadka Z. N.. Wynika z nich, że przekazanie ciepłociągu przez (...) w K. na rzecz poprzednika prawnego uczestnika, na podstawie którego uczestnik stał się jego właścicielem, dotyczyło wyłącznie jego fragmentu napowietrznego – do wspomnianego wyżej punktu (...) (określanego w przywołanych dokumentach jako (...)). Ustaleń Sądu Rejonowego, odpowiadających wyżej przytoczonym, nie kwestionowano w apelacji. Ciepłociąg podziemny, w tym jego fragment, który przebiega przez nieruchomość wnioskodawczyni, znajduje się już poza wspomnianym punktem(...). Zatem nie stał się on własnością uczestnika na podstawie złożonych do akt protokołów przekazania. Przedstawione do akt kopie umów sprzedaży ciepła wraz z załącznikami, kopia pisma z 27 października 1993 r. w sprawie usunięcia awarii, kopia dokumentacji dotyczącej pertraktacji z (...) w P. w sprawie przejęcia przez uczestnika ciepłociągu biegnącego za wskazanym wyżej punktem, również potwierdzają twierdzenia uczestnika co do granic jego własności dotyczących ciepłociągu. Brak jest zaś dowodów na to, by własność tej części ciepłociągu, która biegnie za punktem (...), przeszła na uczestnika na skutek innych zdarzeń prawnych aniżeli te zdarzenia, których dotyczą złożone do akt kopie dokumentów. Nie przedstawiono też żadnego dowodu na to, że uczestnik sam wybudował ciepłociąg przebiegający przez grunt stanowiący własność wnioskodawczyni. Z twierdzeń uczestnika wynikało, że prawdopodobnie inwestorem kanałowego przyłącza cieplnego były (...), lecz jak wskazywały przeprowadzone w sprawie dowody, to przyłącze nie zostało przekazane na własność uczestnika.

Apelująca chcąc wykazać, że uczestnikowi przysługuje własność urządzenia w postaci spornego fragmentu ciepłociągu, odwołała się do art. 49 § 1 k.c. i art. 47 § 2 k.c., wywodząc, że przedmiotowy ciepłociąg stanowi część składową instalacji uczestnika i z tego względu jest jego własnością. To stanowisko nie zasługuje jednak na aprobatę w obowiązującym stanie prawnym.

Zgodnie z nowym brzmieniem art. 49 k.c., nadanym z dniem 3 sierpnia 2008 r. ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731), urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa (§ 1); osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń, o których mowa w § 1 i jest ich właścicielem, może żądać, aby przedsiębiorca, który przyłączył urządzenia do swojej sieci, nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem, chyba że w umowie strony postanowiły inaczej. Z żądaniem przeniesienia własności tych urządzeń może wystąpić także przedsiębiorca (§ 2).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że założenia, jakie przyjął ustawodawca wprowadzając powyższą ustawą art. 49 § 2 k.c., spowodowały konieczność odstąpienia od konstrukcji części składowej instalacji, do której odwołuje się w apelacji wnioskodawczyni. Przepis ten przesądza bowiem odmiennie niż wskazuje się w apelacji, że urządzenia wymienione w art. 49 § 1 k.c. z chwilą, gdy przez fizyczne połączenie z siecią przestają być częścią składową nieruchomości, zachowują status samoistnych rzeczy ruchomych, które mogą być przedmiotem odrębnej własności i odrębnego obrotu. Świadczy o tym użyte w § 2 sformułowanie „osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń, o których mowa w § 1, i jest ich właścicielem”, a także treść wprowadzonego tą samą ustawą nowelizującą art. 305³ § 1 k.c., zgodnie z którym służebność przesyłu przechodzi na nabywcę przedsiębiorstwa lub nabywcę urządzeń, o których

mowa w art. 49 § 1 k.c. (tak SN w wyroku z dnia 4 marca 2015 r., IV CSK 387/14 oraz w postanowieniu z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 521/13).

Podsumowując, oznacza powyższe, że urządzenia wymienione w art. 49 § 1 k.c., z chwilą ich fizycznego połączenia z siecią należącą do przedsiębiorstwa, przestają być częścią składową nieruchomości. Stają się natomiast samoistnymi rzeczami ruchomymi, które mogą być przedmiotem odrębnej własności i odrębnego obrotu. Wspomniane połączenie urządzenia z siecią jest wyłącznie kwestią faktu, urządzenia stają się składnikiem przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55¹ k.c., jednakże nie rodzi to skutku w postaci przeniesienia ich własności lub ustanowienia innego prawa na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego. Stosownie do art. 49 § 2 k.c., to sfinansowanie kosztów budowy urządzeń, które po połączeniu z siecią nie należą już do części składowych nieruchomości i są samoistnymi rzeczami ruchomymi przesądza o tym, kto jest ich właścicielem. Jeżeli koszt budowy urządzeń został sfinansowany przez przedsiębiorstwo przesyłowe, staje się ono – po ich połączeniu z siecią – właścicielem tych urządzeń jako samoistnych rzeczy ruchomych. Jeżeli został sfinansowany przez osobę trzecią wobec przedsiębiorstwa – to ta osoba jest właścicielem rzeczonych urządzeń, może przy tym dokonać przeniesienia ich własności na inny podmiot, w tym na przedsiębiorstwo przesyłowe.

Podkreślić przy tym trzeba, że Sąd Najwyższy zajął jednoznaczne stanowisko, które Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie podziela, iż znowelizowany art. 49 k.c. dotyczy również sytuacji, w których odnośne urządzenia zostały wybudowane i podłączone do sieci przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Retroaktywność art. 49 k.c. nie narusza reguły wyrażonej w art. 3 k.c., gdyż wynika z celu regulacji, jakim było uporządkowanie stanu prawnego związanego z podłączaniem wymienionych w tym przepisie urządzeń do sieci przedsiębiorstwa (tak: SN w wyroku z dnia 22 stycznia 2010 r., V CSK 195/09; w wyroku z dnia 22 stycznia 2010 r., V CSK 206/09 i w postanowieniu z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 521/13).

W okolicznościach przedmiotowej sprawy, nie przedstawiono dowodów, by koszty budowy spornego ciepłociągu poniósł uczestnik i z tego powodu stał się właścicielem urządzenia. Nie wykazano także, by co prawda sfinansowała je osoba trzecia, ale następnie ich własność przeniosła na uczestnika. Sam fakt, że ciepłociąg był włączony do sieci uczestnika oznacza zaś jedynie tyle, że stał się on samoistną rzeczą, odrębną od nieruchomości, na której jest umiejscowiony, stanowiącą samodzielny przedmiot obrotu, w żaden zaś sposób nie świadczy o przysługiwaniu uczestnikowi prawa własności do tego urządzenia.

Brak dowodu na okoliczność, iż właścicielem urządzenia posadowionego na nieruchomości opisanej we wniosku stał się uczestnik postępowania, już sam w sobie uzasadniał oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na rzecz uczestnika (z uwagi na przywołaną treść art. 305¹ k.c.). Wobec tego rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego zasługiwało na aprobatę. Wniosek apelacji o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez uwzględnienie wniosku o ustanowienie służebności nie mógł zatem zostać uwzględniony. Podobnie brak było podstaw do przychylenia się do wniosku apelacji o umorzenie postępowania w sprawie. Podkreślenia wymaga, że wnioskodawczyni nigdy nie cofnęła wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, nie zrezygnowała z jego popierania, a skoro go podtrzymywała, Sąd był zobowiązany do jego merytorycznego rozpoznania. Dodać należy, że wniosek o umorzenie postępowania nie został jasno uzasadniony. Można się jedynie domyślać na podstawie analizy twierdzeń wnioskodawczyni zawartych w apelacji, że uznała ona, iż jeżeliby nawet wniosek o służebność okazał się niezasadny (przy czym sama równocześnie podkreślała, że jej zdaniem jest on nadal zasadny), to z pewnością dopiero na skutek odłączenia urządzenia od sieci w toku procesu – był zatem zasadny w momencie wszczynania postępowania w sprawie i jako taki nie mógł zostać oddalony (w tym skarżąca upatrywała podnoszonego w ramach zarzutu błędnych ustaleń faktycznych pominięcia przez Sąd znaczenia odłączenia urządzenia od sieci dla rozstrzygnięcia sprawy). Stanowisko to było jednak błędne, gdyż jak wynika z przedstawionych wyżej rozważań, wniosek już na etapie wystąpienia z nim do sądu był niezasadny, albowiem uczestnik nie był wówczas ani nie stał się później, już w toku sprawy, właścicielem urządzenia posadowionego na nieruchomości wnioskodawczyni. Zatem to nie odłączenie urządzenia od sieci czyniło dopiero wniosek o ustanowienie służebności niezasadnym. Zresztą ubocznie wypada zauważyć, że gdyby hipotetycznie wniosek miał stać się bezzasadny na skutek zdarzeń zaistniałych w toku sprawy, to w sytuacji gdy wnioskodawczyni

nadal ten wniosek podtrzymywała, bynajmniej nie zaszyby podstawy do umorzenia postępowania lecz sąd byłby zobligowany merytorycznie orzec o tym wniosku (i to poprzez jego oddalenie z uwagi na bezzasadność w momencie orzekania).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c., obciążając nimi – z uwagi na sprzeczność interesów i oddalenie wniosków apelacji – wnioskodawczynię. Na zasądzone koszty złożyło się wyłącznie wynagrodzenie pełnomocnika uczestnika w wysokości 120 zł, ustalone według stawki minimalnej określonej na podstawie § 7 pkt 3 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).

Dodać należy, że w orzeczeniu Sądu odwoławczego uwzględniono zmianę firmy uczestnika postępowania – z (...) SA w P. na (...) SA w P., która to zmiana wykazana została przedłożonymi do akt sprawy przez uczestnika dokumentami z KRS.

SSO M. Radwan SSO A. Paszyńska-Michałowska SSR del. M. Kaźmierczak